

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet två motioner (båda s), som väckts under den allmänna motionstiden 1998, vari begärs tillkännagivanden från riksdagen om lagstiftning rörande franchising.

I ärendet har en utfrågning ägt rum med företrädare för Svenska Franchise-föreningen.

Utskottet avstyrker bifall till motionerna.

Motionerna

1998/99:L904 av Lars-Erik Lövdén och Marie Granlund (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av lagstiftning om franchising.

1998/99:L908 av Lena Sandlin och Carin Lundberg (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av lagstiftning om franchising.

Utskottet

Allmän bakgrund

Franchising är en form av samverkan mellan två näringsidkare, franchisegivaren och franchisetagaren. Den förstnämnde upplåter genom ett franchiseavtal åt en eller flera franchisetagare rätten att mot ersättning sälja varor eller tjänster under visst namn och ett visst kännetecken som tillhandahålls av franchisegivaren. Franchising utmärks av ett gemensamt uppträdande utåt från franchisegivarens och hans franchisetagares sida. Franchisetagarens verksamhet bedrivs dock i eget namn och för egen räkning. Villkoren för verksamheten regleras vanligen genom ett standardavtal mellan parterna.

Franchising berörs av EG:s konkurrensrätt på så sätt att för vissa grupper av avtal mellan företag har i EG-rätten undantag gjorts från det generella förbudet mot konkurrensbegränsande förfaranden. Grunden för dessa undantag, som regleras i förordningar, är att de avtal som avses i allmänhet anses förbättra varudistributionen och utbudet av tjänster samt ge även konsumenterna och andra slutanvändarna en skälig andel av de fördelar som uppnås. En

sådan förordning om gruppundantag gäller franchiseavtal. De materiella konkurrensreglerna enligt EG-rätten har stått som förebild för den konkurrenslag som i Sverige gäller sedan den 1 juli 1993. Konkurrenslagen (1993:20) innehåller sålunda bl.a. principiella förbud mot konkurrensbegränsande samarbete mellan företag. Vidare har med stöd av konkurrenslagen i olika regeringsförordningar meddelats gruppundantag som motsvarar de inom EG gällande. För franchiseavtal finns bestämmelser i förordningen (1996:369) om gruppundantag enligt 17 § konkurrenslagen (1993:20) för franchiseavtal, som gäller till utgången av juni månad år 2000.

Med anledning av ett riksdagsbeslut om att regeringen borde utreda de frågor och problem av juridisk natur som kan aktualiseras i samband med franchising tillsattes år 1984 Franchiseutredningen (bet. NU 1983/84:3). År 1987 överlämnade utredningen betänkandet (SOU 1987:17) Franchising – ett förslag till lag om franchising. Regeringen beslutade hösten 1991 att lägga utredningen till handlingarna. Någon lagstiftning i Sverige som direkt tar sikte på franchising finns således inte.

Inom EU har endast ett fåtal länder infört lagstiftning om franchising, Frankrike år 1989 och Spanien år 1996. I Kanada och USA handhas lagstiftning om franchising på delstatsnivå, och i USA finns sedan några år lagstiftning om franchising i de flesta delstater. I Australien däremot har det utvecklats en frivillig reglering på området i form av en uppförandekod (mandatory code of conduct).

Inom Unidroit, ett internationellt institut för harmonisering av privaträtten, pågår sedan lång tid ett arbete med att utarbeta en handbok som behandlar olika frågor vid internationell franchising. Inom Unidroit övervägs också att tillskapa en modelllag för nationell lagstiftning om franchising.

Motionerna

I motion L904 av Lars-Erik Lövdén och Marie Granlund (båda s) anförs att alltfler verksamheter – framför allt inom tjänstesektorn – organiseras i franchiseförhållanden. Franchiseavtalen präglas, enligt motionärernas mening, ofta av en stark ensidighet till franchisegivarens förmån. En stor olägenhet är, anförs det, att franchising inte är lagreglerad. Lagstiftning skulle vara ett viktigt skydd för franchisetagarna. De ansatser till självsanerande verksamhet som finns på området är, enligt motionärerna, inte tillräckliga för att åstadkomma acceptabla förhållanden för franchisetagarna. I motionen yrkas ett tillkännagivande om behovet av lagstiftning om franchising.

Även i motion L908 av Lena Sandlin och Carin Lundberg (båda s) begärs ett tillkännagivande om lagstiftning som reglerar franchiseverksamheten i Sverige. I motionen framhålls att franchisetagarna intar samma beroendeställning i förhållande till franchisegivarna som hyresgäster, arrendatorer, kommissionärer m.fl. intar i förhållande till sina motparter. För dessa kategorier finns dock sedan länge skyddslagstiftning. Den självreglerande verksamheten på franchiseområdet utgör inte något gott skydd för franchisetagarna. Mot denna bakgrund är det enligt motionärernas mening hög tid att i Sverige införa lagstiftning som direkt tar sikte på franchisetagarnas intressen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill erinra om att frågan om lagstiftning om franchising varit föremål för behandling av riksdagen vid åtskilliga tillfällen sedan början av 1980-talet. Hösten 1992 behandlades frågan utförligt i lagutskottets betänkande 1992/93:LU2. Utskottet ansåg därvid att någon lagstiftning om franchising inte borde införas och erinrade om att en relativt noggrant reglerad självsanerande verksamhet uppkommit med inslag av bl.a. uppföranderegler och förekomsten av en etisk nämnd med uppgift att verka för god affärssed på området. Några olägenheter till följd av denna ordning syntes inte ha framkommit. Enligt utskottets mening borde emellertid utvecklingen följas uppmärksam, och inte minst borde förhållandena utomlands studeras närmare. Utskottet framhöll också att som utgångspunkt måste gälla att frågan skall hanteras i Sverige på ett sätt som står i överensstämmelse med den internationella utvecklingen. Skulle mot den bakgrunden förhållandena påkalla lagstiftningsåtgärder får regeringen på nytt överväga behovet av sådana åtgärder och eventuellt förelägga riksdagen förslag i ämnet.

När frågan behandlades senast våren 1998 med anledning av liknande motioner som de nu aktuella (se bet. 1997/98:LU7) vidhöll utskottet sitt tidigare ställningstagande i lagstiftningsfrågan och ansåg således att något särskilt tillkännagivande inte var påkallat. Utskottet pekade emellertid på att franchising är en samverkansform som fortsätter att vara på stark frammarsch såväl i Sverige som internationellt. Vidare konstaterade utskottet att det i internationella sammanhang pågick överväganden om att införa mer eller mindre detaljerad lagstiftning om franchising och framhöll därvid särskilt Unidroits arbete i ämnet.

Utskottet kan nu konstatera att arbetet med Unidroits handbok om internationell franchising är slutfört och att handboken (Guide to International Master Franchise Arrangements) publicerats i september 1998. Enligt det arbetsprogram för Unidroit under perioden 1999–2001 som institutets generalförsamling beslutat den 27 november 1998 kommer Unidroits franchiseprojekt i fortsättningen att inriktas på utarbetandet av en modellag för nationell lagstiftning om franchising. Mot denna bakgrund vill utskottet, i likhet med vad utskottet gjorde våren 1998, på nytt framhålla vikten av att regeringen har en beredskap för att överväga lagstiftning om franchising och att frågan hanteras i Sverige på ett sätt som står i överensstämmelse med den internationella utvecklingen. Även nu utgår utskottet från att regeringen agerar i enlighet med det anförda utan att något formellt tillkännagivande därom från riksdagens sida behöver komma till stånd.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna L904 och L908.

Hemställan

Utskottet hemställer

    beträffande *lagstiftning om franchising*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:L904 och 1998/99:L908.

Stockholm den 26 januari 1999

På lagutskottets vägnar

Tanja Linderborg

I beslutet har deltagit: Tanja Linderborg (v), Rolf Åbjörnsson (kd), Marianne Carlström (s), Stig Rindborg (m), Rune Berglund (s), Karin Olsson (s), Henrik S Järrel (m), Marina Pettersson (s), Elizabeth Nyström (m), Roland Larsson (s), Christina Nenes (s), Tasso Stafilidis (v), Kjell Eldensjö (kd), Berit Adolfsson (m), Viviann Gerdin (c), Ulf Nilsson (fp) och Raimo Pärssinen (s).